

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ERDEM-DEĞER-EYLEM MODELİ'NE İLİŞKİN ALGI ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI*

Muzaffer AYAYDIN* *

Cihat YAŞAROĞLU**

Öz

Değerler, kişinin inanç, tercih, tutum, duygu ve heyecanlarını etkileyen; insan hayatında önemli bir yer edinen yol göstericilerdir. Değerleri öğretme-aktarma-geliştirme çabası olarak tanımlanan değerler eğitiminin, kişinin hayatından memnun kalma ve yaşadığı toplumun iyiliğine katkı sağlamak olmak üzere iki temel hedefi vardır. Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin Erdem-Değer-Eylem Modeli'ne ilişkin algı düzeylerini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden olan tarama deseninde tasarlanmıştır. Araştırma, Batman ilinde, ölçüt örnekleme yöntemiyle, devlet ve özel ilkokullarından iki farklı örneklem grubuyla gerçekleştirilmiştir. Birinci uygulama (AFA) için farklı ilkokullarda görev yapan 270 sınıf öğretmeninden; ikinci uygulama (DFA) için farklı ilkokullarda görev yapan 219 sınıf öğretmeninden veriler toplanmıştır. Ölçeğin geçerliğini sağlamak için uzman görüşü, açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA); güvenilirliğini sağlamak için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları ve alt-üst çeyrekler t-testinden yararlanılmıştır. Yapılan analizlerde, KMO değerinin .943 ve 'Barlett Küresellik (Sphericity) Testi' sonuçları ki kare =4587,962; p=.000 olarak bulunmuştur. Ayrıca, ölçekteki tek faktörün açıkladığı toplam varyans %53.160; güvenilirlik analizi için yapılan Cronbach Alfa katsayısı .980 olarak hesaplanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri modelin uyumlu olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2/sd=2.643$, CFI=.935, TLI=.928, IFI=.935, RMSEA=.087, SRMR=.059). Araştırmanın sonucunda, tek faktör altında toplanan, 23 maddelik "Sınıf Öğretmenlerinin Erdem-Değer-Eylem Modeli'ne İlişkin Algı Ölçeği" geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Değerler Eğitimi, EDE Modeli, Ölçek Geliştirme, Geçerlik, Güvenirlik.

Class Teachers' Perception Scale Regarding the Virtue-Value-Action Model Development: Validity and Reliability Study

Abstract

Values are guiding principles that influence an individual's beliefs, preferences, attitudes, emotions, and feelings, and they occupy a significant place in human life. Values education, defined as the effort to teach, transmit, and develop values, has two fundamental aims: enabling individuals to attain life satisfaction and contributing to the well-being of the society in which they live. The purpose of this study is to develop a valid and reliable measurement instrument aimed at determining primary school teachers' perception levels regarding the Virtue-Value-Action (VVA) Model. The research was designed in a survey model, one of the quantitative research methods. The study was conducted in the province of Batman, using criterion sampling, and data were collected from two different sample groups selected from public and private primary schools. For the first administration (EFA), data were gathered from 270 primary school teachers working in various schools; for the second administration (CFA), data were collected from 219 primary school teachers

* Bu makale İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

* İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi. muzafferayaydin@gmail.com

ORCID: 0009-0006-4033-0321

* İnönü Üniversitesi Eğitim fakültesi Öğretim Üyesi. e-posta:cihat.yasaroglu@inonuedu.tr

ORCID: 0000-0002-9574-1789

employed in different primary schools. To ensure the validity of the scale, expert opinion, exploratory factor analysis (EFA), and confirmatory factor analysis (CFA) were utilized; to ensure reliability, Cronbach's Alpha reliability coefficients and the upper-lower quartile t-test were used. As a result of the analyses, the KMO value was found to be .943, and the results of Bartlett's Test of Sphericity were $\chi^2 = 4587.962$; $p = .000$. In addition, the single factor in the scale explained 53.160% of the total variance, and the Cronbach's Alpha coefficient was calculated as .980. The fit indices obtained from the confirmatory factor analysis indicated that the model demonstrated good fit ($\chi^2/df = 2.643$, CFI = .935, TLI = .928, IFI = .935, RMSEA = .087, SRMR = .059). As a result of the study, a 23-item "Primary School Teachers' Perception Scale on the Virtue-Value-Action Model," structured under a single factor, was developed.

Keywords: Values Education, EDE Model, Scale Development, Validity, Reliability.

GİRİŞ

Değerler, geçmişten günümüze toplumun hemen her kesimine nüfuz etmiştir. Olumlu veya olumsuz duygu, düşünce ve hareketlerimizin neredeyse hepsi değer veya değerlere bir şekilde dayanmaktadır. Değerler, bu önemli tesir ve kapsayıcılığı ile birçok farklı disiplinden bilim insanlarının dikkatini çekmiştir. Psikologlar değeri, kişinin davranışlarına kılavuzluk eden inançlar olarak incelemişlerdir (Özen 2018). Felsefe, değerlerin sübjektif olduğunu ve insanın değerli olarak kabul ettiğimiz nesne ve konuların kişiden kişiye, toplumdan topluma değişebileceğine ilişkin tartışmaları ele almaktadır (Aktan, 2009). Sosyoloji ise değerlerin, sosyal ve kültürel yapının oluşumunda ana unsurlar olduğunu belirtmekte ve değerlerin sosyal kurumlar tarafından sonraki nesillere aktarıldığını kabul etmektedir. Ayrıca sosyologlar toplumsal gelişim, değişim ve çözümleri değerler ile açıklamaya çalışmaktadır (Ersoy, 2006). Değerler, formal ve infomal eğitim yöntemleriyle ailede başlayıp eğitim kurumlarında devam eden uzun soluklu bir süreç kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Değerler eğitimi Kirschenbaum (1994) değerleri öğretme-aktarma-geliştirme çabası olarak tanımlamıştır. Kişinin mutlu bir hayat sürmesine yardımcı olan değerler eğitiminin doğasında başkalarına yardımcı olmak vardır. Başka bir ifadeyle kişinin hayatından memnun kalmasını sağlamak ve yaşadığı toplumun iyiliğine katkı sağlamak üzere iki hedefi vardır. Değerler eğitimi insanların yaşadığı her yerde yapılır. Bu sebeple kişinin etrafındaki herkes iyi, kötü ya da belirgin olmayan bir rol model teşkil etmektedir. Eğitim-öğretim ortamlarında öğrenciler diğer öğrenciler için değerler eğitimi açısından negatif veya pozitif bir etkiye sahiptir. Sınıf, okul bahçesi, servis, spor salonu, oyun sahası, değer eğitiminin birer parçasıdır. Okul kitapları, eğitim programı ve öğretim yöntemleri, değerler eğitimi biçimlendirir (Ulusoy, 2010; Uzunkol, 2014).

Değerler eğitiminde öğretmenin değer farkındalığı yüksek olmalı, uygulayıcı amaçlarını iyi belirlemeli, çocuklara düşünmeyi öğretmeli, müzakereci olmalı, değerlere karşı ilgi ve merak uyandırmalı, edebi metinlerden yararlanmalı, ders kitaplarından verimli bir biçimde faydalanmayı bilmelidir. Öğretmen öğrencilerine ahlaki danışman ve rol model olmalı, değer temelli iletişim kurmalı, değerleri bütün derslerle ilişkilendirebilmeli, değer geliştirme ve aktarma modellerini bilmeli, değere uygun yöntem ve teknikleri iyi kullanmalıdır (Yaşaroğlu, 2024). Değerler eğitiminin bir unsuru olarak erdemler, eğitim-öğretim etkinlikleri neticesinde kişiye kazandırılması amaçlanan kişiliğin kuvvetli taraflarını ifade etmektedir. Bireyler yaşantıları neticesinde geliştirdikleri değerler aracılığıyla bu erdemlere ulaşabilmektedir. Kişinin sahip olduğu değerler, yaptıkları eylemler ile davranışlara dökülür ve kendini göstermektedir. Bu bağlamda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde bireyi erdemlere ulaştıran ve eylemleri vasıtasıyla gözlemlenebilen değerler, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ile kavramsallaştırılmaktadır. Millî ve manevi değerleri, modelde yer alan değerlerin temel dayanağını oluşturmuş ve değerlerin evrensel boyutu da çerçeve oluşturulurken göz ardı edilmemiştir.

Yeni geliştirilen bu modelin öncelikli hedefi; davranıştan değerlere, değerlerden erdemli bireye, erdemli insandan da nihai gaye olan "Huzurlu Aile ve Toplum", "Yaşanabilir Çevre" ve "Huzurlu İnsan" a ulaşmaktır (MEB, 2024).

Yeni modelde değerler eğitimi, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nde çatı değerler etrafında kümelenmiştir. Çatı değerler, modelde yer alan diğer değerler ile yoğun kesişim noktaları olan, değer yapılarını oluşturmaktadır. Modelde saygı, sorumluluk ve adalet çatı değerler olarak belirlenmiştir. Kişisel hayat bakımında önem taşıyan çalışkanlık, mahremiyet, mütevazılık, sabır, sağlıklı yaşam ve tasarruf değerleri insan; aile bütünlüğü, dostluk, dürüstlük, özgürlük, sevgi, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri aile ve sosyal çevre; duyarlılık, estetik, merhamet ve temizlik değerleri ise fiziksel çevre alanlarında yer almaktadır. Değerler katkı sağladığı alanlar dikkate gruplandırılmıştır. Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi tasarlanırken; eğitim-öğretimde faaliyetlerinde mutlaka yer alması gereken değerleri kapsamı bakımından sade, değer alanları ve değer ifadelerin birbirleriyle ilişkileri bakımından tutarlılık içerisinde ve kolay uygulanabilir nitelikte olması amaçlanmıştır (MEB, 2024).

Alanyazın incelendiğinde değer tutumları, değer öz yeterlikleri, değer algıları ile ilgili çok sayıda ölçek Türkçeye uyarlanmış veya yeni ölçekler geliştirilmiştir (Manici Öztürk, 2024; Yaşaroğlu, 2023; Ayaz, 2022; Ekiz Alpaslan, 2019; Aydoğan, 2018; Çetin, 2018; Çetinbaş, 2015). Ancak Erdem-Değer-Eylem Modeli Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanmasıyla bu alanda güncel bir ölçeğin geliştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu bağlamda araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin EDE Modeli'ne ilişkin algı düzeylerini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek olarak ifade edilebilir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerin Erdem-Değer-Eylem Modeli'ne ilişkin algı düzeylerinin belirlenmesine yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden olan tarama deseninde tasarlanmıştır. Tarama araştırmaları, araştırma sürecinde herhangi bir değişiklik yapılmadan, geçmişte var olmuş veya devam eden durumların, olayların, var olduğu şekliyle betimlenmesini amaçlayan; araştırmaya dâhil edilen katılımcıların, araştırma konusuna dair bilgileri, algıları, eğilimleri ve yeteneklerini belirlemeye çalışılır (Büyüköztürk vd., 2016; Fraenkel vd., 2012; Karasar, 2016; Tuncer, 2020).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Batman ilinde 2025-2026 eğitim öğretim sezonunda, devlet ve özel ilkokullarında birinci ve ikinci sınıfları okutan 781 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini belirlemek için ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde örneklemin araştırma amacı ve problemi doğrultusunda belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk vd., 2016). Buradaki ölçüt EDE Modeli'ni uygulayan birinci ve ikinci sınıfları okutan sınıf öğretmenleridir. Seçilen örneklem yöntemi dâhilinde açıklayıcı faktör analizi için toplam 284; doğrulayıcı faktör analizi için de ikinci ve farklı örneklem grubu ile çalışma yürütülmüş olup, 224 sınıf öğretmeninden veriler toplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Sınıf Öğretmenlerinin Erdem-Değer-Eylem Modeli'ne İlişkin Algı Ölçeği'nin uygulanması için İnönü Üniversitesinden Etik Kurul İzni (20.06.2025) ve Batman Milli Eğitim Müdürlüğünden (08.07.2025) uygulama için gerekli izin alındıktan sonra, seçilen örnekleme yöntemi doğrultusunda 'Google Form' uygulaması ve fiziki çıktılarla veriler toplanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi için

veriler toplandıktan sonra, uygun istatistiksel işlemler yapılmış ve doğrulayıcı faktör analizi için de araştırmacı tarafından yine dijital ve fiziki olarak veriler ayrı bir örneklem grubundan toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Hazırlanan taslak formun araştırmaya dâhil edilen sınıf öğretmenlerine uygulanmasının ardından geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak SPSS 25 paket programı ile açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi için öncelikle verilerin normal dağılımı ve uç değerler kontrol edilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi için ilgili literatüre uygun testler uygulandıktan sonra, ölçeğin güvenirliği için Cronbach's Alfa iç tutarlık katsayısı ve alt-üst çeyrekler t-testinden yararlanılmış: akabinde söz konusu yapının geçerli olup olmadığını belirlemek için AMOS 24 paket programı ile doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır.

BULGULAR

Ölçek Geliştirme Süreci

Sınıf öğretmenlerinin EDE Modeli'ne ilişkin geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek amacıyla öncelikli olarak değerler eğitimi ilgili alanyazın detaylı bir şekilde taranmıştır. Bununla birlikte, ölçek geliştirme sürecine ilişkin kapsamlı bir alan araştırması da yapılmıştır (Pallant, 2001; Zikmund ve Babin, 2010; Acat ve Aslan, 2011; Erkuş, 2012; Kılıç, 2015; Koçdar, 2015; Yaşlıoğlu, 2017; Dursun ve Alınacı, 2019; Tabachnick ve Fidell, 2020; Gülleroğlu ve Çokluk Bökeoğlu, 2023). Ayrıca, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ilköğretim programları ve ilköğretim ders kitaplarında değerler eğitimi ile ilgili kısımlar da incelenmiştir. Yapılan alanyazın taramalarından sonra ölçek madde havuzu oluşturulmaya başlanmıştır.

İlk olarak 50 maddeden oluşan bir taslak form hazırlanmıştır. Taslak formda yer alan maddeler, yazım-ımla kuralları ve anlam bütünlüğü açısından incelenmesi için iki Türkçe ve dört sınıf öğretmenin görüşlerine başvurulmuş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Sonra ölçeğin kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla değerler eğitimi alanında çalışmaları olan yedi ve ölçek-değerlendirme alan uzmanı bir öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Ölçeğin maddelerin amaçlanan özelliği temsil etme durumu, hedef kitle tarafından kolayca anlaşılabilir olması ve yeteri kadar açık yazılma durumu ele alınmıştır. Bu doğrultuda uzmanlardan her madde için üçlü derecelendirme yapılması istenmektedir. Bunlar;

- Madde aynen kalmalı
- Madde uygun değil, kesin çıkarılmalı
- Madde revize edilmeli ise nasıl revize edilmeli

Alan uzmanlarının önerileri doğrultusunda taslak formdan 27 madde çıkarılmış, 14 madde revize edilmiş ve 23 maddelik kapsam ve görünüş geçerliliği sağlanmış beşli likert tipi derecelendirme ölçeği oluşturulmuştur. Ölçeğin her maddesi için katılımcılardan tamamen katılıyorum(5), biraz katılıyorum(4), çok az katılıyorum(3), katılmıyorum(2), kesinlikle katılmıyorum(1) şeklinde işaretleme istenmektedir. Alan uzmanlarından gelen değerlendirmeler sonucunda ölçek maddelerinde yapılan düzenleme örnekleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1
Alan Uzmanlarından Gelen Değerlendirmeler Sonucunda Ölçek Maddelerinde Yapılan
Düzenleme Örnekleri

Taslak Ölçekte Bulunan Madde	Uzman Görüşleri Sonucunda Maddenin Son Hâli
EDE Modeli ailenin birlikteliğini destekler mahiyettedir.	EDE Modeli ailenin bütünlüğünü destekler mahiyettedir.
EDE Modeli öğrencilerin haklarının bilincinde olmalarını sağlamaktadır.	EDE Modeli öğrencilerin haklarının bilincinde olmalarını destekler.
EDE Modeli öğrencilerin değer kazanımını kolaylaştırmaktadır.	EDE Modeli öğrencilerin değer edinimini kolaylaştırmaktadır.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Görünüş ve kapsam geçerliği sağlandıktan sonra yapı geçerliği aşamasına geçilmiştir. Ölçeklerin yapı geçerliğini sağlamak için farklı araştırmacılar farklı yöntemler tercih etmektedir. Bunlardan bazıları; faktör analizi, iç tutarlık analizi, hipotez testi, eşdeğer ölçek geçerliği, yapısal eşitlik modellemesi, çoklu özellik/çoklu yöntem matrisi gibi yöntemlerdir. Bu çalışmada yaygın kullanılan faktör analizi yöntemi seçilmiştir. Faktör analizinde, tüm değişkenlerin ve bu değişkenlerin doğrusal birleşimlerinin(kombinasyon) normal dağıldığını varsayar. Şayet varsayım karşılanırsa çözümün değerinin arttığı kabul edilmektedir. Ayrıca örneklem büyüklüğü ve uygunluğu faktör analizi için önem arz etmektedir (Büyüköztürk, 2016; Karakoç ve Dönmez, 2014; Kalaycı, 2006, Hair vd., 2010).

Faktör analizine başlarken uç değerlere bakma, dağılımın kontrolü, örneklem yeterliği gibi kontroller yapılmaktadır. Veri setinin uç değerlerini belirlemek için z değerlerine bakılmış, (-2, +2) aralığı dışındaki değerler kapsam dışı bırakılmıştır. Sonra verinin çarpıklık-basıklık(skewness-kurtosis) katsayıları hem grafiksel incelemeler hem de çarpıklık/standart hata değerinin 1.96'dan küçük olması(Saraçlı, 2022) durumu incelenerek veri setinin normal dağılım gösterdiği anlaşıldıktan sonra analizlere devam edilmiştir.

Normal dağılım tespitinin ardından korelasyon matrislerinin katsayılarının uygunluğu kontrol edilmektedir. Korelasyon matrisleri tablosu incelenmiş ve ilgili verilerin .301 ile .783 arasında değiştiğini ve anlamlılık değerlerinin .000 olduğu ($p < 0.05$) görülmüştür. Korelasyon matrislerinin uygunluğu kontrol edildikten sonra Kaiser- Meyer –Olkin(KMO) ve Barlett Küresellik Testi sonuçları incelenmektedir (Eşmekaya, 2019).

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) açımlayıcı(keşfedici) faktör analizi için sıkça başvuru alan testlerdendir. KMO değeri, AFA için yeterli büyüklükte bir örneklem olduğuna karar vermek ve ölçekte yer alan değişkenlerden her birinin diğer değişkenler tarafından ne derece tahmin edilebileceğini göstermek için kullanılmaktadır. KMO değerleri 0,80 ile 1,0 arasında ise faktör analizi için yeterli örneklem olduğu, değer 0,70 ile 0,79 arasında çıkarsa orta, değer 0,60 ile 0,69 arasında çıkarsa vasat olarak kabul edilmektedir. KMO değeri 0,50'den küçük olması durumunda verilerin faktör analizi için uygun olmadığını ve faktör analizinin yapılamayacağını göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2019; Shrestha, 2021; Karaman, 2023) Yapılan analiz neticesinde KMO değerinin .943 olduğu belirlenmiş ve bu değer faktör analizi için örneklem büyüklüğünün yeterli olduğuna karar verilmiştir (Çokluk ve diğerleri, 2021). Ölçek ön uygulama KMO ve Barlett Testi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2
Ölçek Ön Uygulama KMO ve Barlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterlik Ölçütü		.943
Bartlett Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare (x2)	4587,962
Sd		253
p		.000

KMO'dan sonra 'Barlett Küresellik (Sphericity) Testi' sonuçları incelenmiştir. Bu test R-matrisin birim matris olup olmadığına ilişkin hipotez testidir. Hipoteze ilişkin p değeri anlamlı çıktıysa ($p < 0.05$) "R-matrisi birim matris değildir" önermesinin, anlamlı çıkmadıysa ($p > 0.05$) "R-matrisi birim matristir" önermesinin doğru olduğunu ifade etmektedir (Çolakoğlu ve Büyükekşi, 2014). Tablo 7'deki 'Barlett Küresellik (Sphericity) Testi' sonuçları incelendiğinde ki kare =4587,962; $p=.000$ olarak bulunmuş ve maddeler arası korelasyonların AFA için yeterince büyük olduğuna karar verilmiştir.

Ölçekte yer alan faktörlerin yapısını tespit etmek için; temel bileşenler analizi, en büyük benzerlik, ağırlıksız en küçük kareler, genellenmiş en küçük kareler yöntemleri kullanılmaktadır. Bu araştırmada temel bileşenler analizini(principal component analysis), çalışmalarda sık tercih edilen yöntem olması nedeniyle tercih edilmiştir. Ölçek geliştirme ile ilgili çalışmalar incelendiğinde eğer component matrix tablosunda çok binişik madde olursa faktör döndürme yöntemlerine başvurulmaktadır. Faktör döndürme yöntemleri dik ve eğik döndürme olmak üzere iki şekilde sınıflandırılmıştır. Bu çalışmada component matrix sonuçları incelendiğinde (açıklanan varyans oranı ve scree plot şekli) ölçeğin tek bir faktör altında toplanabileceği anlaşılmış ve analiz tek faktör ile sınırlandırılarak tekrar yapılmıştır. Elde edilen veride bütün maddelerin component matrix değerlerinin .591 üzerinde olduğu görülmüştür. İlgili veriler Tablo 8'de verilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonucu bileşen matrisi verileri Tablo3'de sunulmuştur.

Tablo 3
Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucu Bileşen Matrisi (Component Matrix) Verileri

Maddeler	Faktörler	Maddeler	Faktörler
Mad 16	0,842	Mad 12	0,727
Mad 14	0,824	Mad 3	0,726
Mad 22	0,818	Mad 5	0,705
Mad 13	0,816	Mad 20	0,680
Mad 18	0,798	Mad 4	0,675
Mad 15	0,790	Mad 1	0,648
Mad 23	0,775	Mad 8	0,641
Mad 11	0,761	Mad 17	0,637
Mad 9	0,758	Mad 21	0,612
Mad 10	0,758	Mad 6	0,610
Mad 7	0,750	Mad 2	0,591
Mad 19	0,727		

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Açımlayıcı faktör analizi için yapılan temel bileşenler analizini sonuçları incelendiğinde; öz değeri 1'in üzerinde üç faktör(alt boyut) olduğu tespit edilmiştir. Ancak birinci faktör dışında

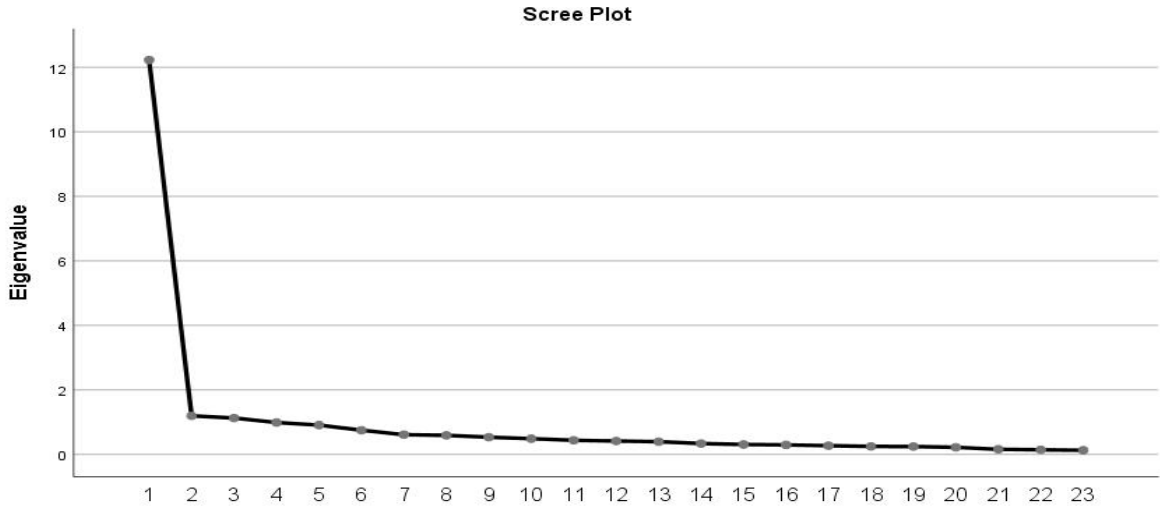
açıklanan varyans oranlarının %5 altında olması ölçeğin tek faktörlü yapısını göstermektedir. Birinci faktörün açıkladığı toplam varyansın %53.160 olduğu görülmüştür. Açıklanan varyansın %40'yi geçmesi faktör analizi açısından önemli bir kriterdir (Büyüköztürk, 2016). AFA sonucu faktör özdeğerleri ve varyans yüzdeleri Tablo+’te sunulmuştur.

Tablo 4
AFA Sonucu Faktör Özdeğerleri ve Varyans Yüzdeleri

Faktörler	Özdeğerler	Açıklanan Varyans %	Kümülatif Varyans %
1	12,227	53,160	53,160
2	1,195	5,196	58,356
3	1,127	4,900	65,256

Faktör sayısının belirlemek için kullanılan öz değer (gizli kök), faktör ile ilgili faktör yük değerlerinin karelerinin toplamı ile elde edilmektedir. Öz değer ile ilgili veriler, bazen faktör sayısını doğru belirlerken bazen de olması gerekenden fazla faktör sayısı ile sonuçlanmaktadır (Lance ve diğerleri, 2006; Deniz, 2024). Bunun için nihai faktör sayısına ulaşmak için scree plot grafiği(Şekil 1) ve EDEMÖ’de açıklanan varyansın ile birlikte ‘Communalities’ tablosundaki ‘extraction (çıkartım)’ kısmında yer alan değerler de incelemiştir. Buradaki değerlerden örneklem sayısının büyüklüğüne göre en azı 300 ve üzeri örneklem için 0,3’in altında olan değişkenler araştırmadan çıkarılmalı ve faktör analizi tekrar yapılmalıdır (Yaşlıoğlu, 2017). Bu bağlamda yapılan analiz sonucu ve örneklem sayısı göz önünde bulundurulmuş; ölçekteki maddelerin gereken ölçütleri sağladığı görülmüştür.

Tek faktörde toplanan maddelere ait yük değerlerinin 0.680 ile 0.842 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu faktörün yük değerleri ve açıklanan varyans oranına ait düşüşü gösteren Scree Plot grafiği Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1.Scree Plot Grafiği

Şekil 1’ de yer alan yamaç birikinti grafiği(scree plot) eğrisinde ölçekte 23 maddenin bir faktör altında toplanabileceği görüşünü desteklemektedir.

Ölçeğin Güvenirlik Analizleri

Ölçeğin güvenilirlik analizinin sınamak için ilk başta Cronbach Alfa Katsayısı incelenmiştir. Tablo 10’ da ölçeğe ait Cronbach Alfa Katsayısına yer verilmiştir. Ölçek toplam puanlarının Cronbach Alfa katsayıları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5
Ölçek Toplam Puanlarının Cronbach Alfa Katsayıları

Faktörler	Maddeler	Cronbach Alfa Değeri
1	23 madde	.962

Tablo 5 incelendiğinde; ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısının .962 olduğu belirlenmiştir. Bu değerler 0.70'den büyük olduğundan dolayı ölçeğin güvenilir olduğu ifade edilebilir (Büyüköztürk vd., 2016).

Güvenirlilik analizi için yaygın olarak tercih edilen diğer bir metot da alt ve üst çeyrekler t-testidir. Testten elde edilen toplam puanlara göre alt %27 ve üst %27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki değişimlerin ilişkisiz(independent) t-testi kullanılarak test edilmesi neticesinde, gruplar arasında manidar farklılık çıkması durumunda testin iç tutarlığının bir göstergesidir. Bu iki farklı analiz yöntemi maddelerin kişileri ölçülen eylemleri açısından ne derece ayırt ettiğini göstermektedir (Büyüköztürk, 2016). Alt ve üst çeyrekler bağımsız t testine ilişkin veriler Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6
Alt ve Üst Çeyrekler Bağımsız t Testi

Gruplar	n	X	SS	sd	t	p
Üst %27	72	4,489	0.326	30,878	141,394	0,000
Alt %27	72	2,892	0.296			

Tablo 6'ya göre ölçekten elde edilen toplam puanların alt %27 ve üst %27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların ilişkisiz t-testi kullanılarak sınanması neticesinde, gruplar arasında manidar bir farklılık bulunmuş ve ölçme aracının iç tutarlığa sahip olduğu kabul edilmiştir.

Doğrulamalı Faktör Analizi

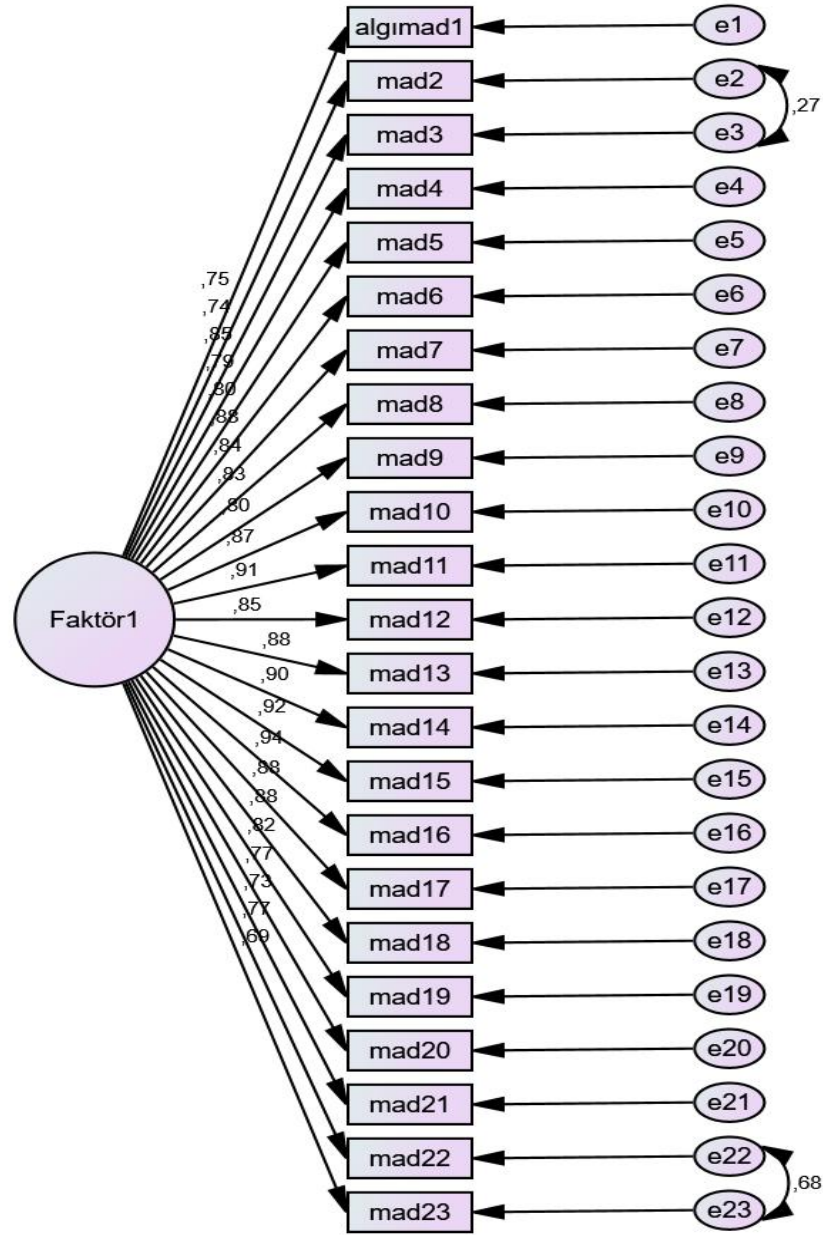
Doğrulamalı faktör analizi(DFA), bir değişkenin arkasındaki yapıyı(gizil değişkenler) anlamaya yardımcı olur ve karmaşık ilişkileri açıklamak için AFA sonucu belirlenen faktörleri(alt boyut) test etmek amacıyla uygulanmaktadır. Ayrıca DFA, önceden tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir ölçeğin, bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığının test edildiği, ölçeğin yapısal uyumunu değerlendirmek ve veri toplama aracının doğru bir şekilde çalışıp çalışmadığını(geçerlik-güvenirlilik) kontrol etmek için kullanılmaktadır. Doğrulamalı faktör analizinde süreç, korelasyon ya da kovaryans matrisi oluşturarak başlamaktadır. Araştırmacı bu işlemin ardından, ilgili kuramlar ya da var olan veriler doğrultusunda, kurulan hipoteze ilişkin veri toplama aracını test eder. AFA'da faktör yükleri çoğunlukla korelasyonlar olsa da, DFA'da faktör yükleri daha çok standartlaştırılmamış veya standartlaştırılmış biçimlerde olabilen regresyon katsayıları olarak yorumlanmaktadır. Gizil değişkenlerin sebep olduğu varsayılan göstergeler "etki göstergeleri" (effect indicator) olarak adlandırılmaktadır. Bu bağlamda, standart bir doğrulamalı faktör analizi ölçme modelindeki göstergeler "içsel" (endogenous) değişkenler olarak ve faktörler(alt boyutlar) ise "dışsal" (exogenous) değişkenler olarak kabul edilmektedir (Çokluk vd., 2021).

Toplanan verilerin ilk olarak uç değerler tespiti yapılmış ve boxplot grafiği dikkate alınarak 3 değer çıkarılmasına karar verilmiştir. Ardından verilerin normal dağılıp dağılmadığını kontrol etmek amacıyla skewness ve kurtosis değerleri incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda maddelerin skewness ve kurtosis değerleri -2 ile +2 arasında yer aldığı belirlenmiştir. Skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerlerinin -2 ile 2 arasında yer alması normal dağılım göstergesi olarak kabul görülmektedir (Çokluk vd., 2021). maddelere ait standart ve standart olmayan yol katsayıları, standart hata ve anlamlılık değerleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7.
Maddelere Ait Standart ve Standart Olmayan Yol Katsayıları, Standart Hata ve Anlamlılık Değerleri

		β_0	β_1	S.E.	C.R.	P
algımad1	Faktör1	0,754	1			
mad2	Faktör1	0,745	0,987	0,085	11,628	<0.001
mad3	Faktör1	0,847	1,192	0,088	13,536	<0.001
mad4	Faktör1	0,785	1,087	0,088	12,375	<0.001
mad5	Faktör1	0,802	1,002	0,079	12,677	<0.001
mad6	Faktör1	0,884	1,369	0,096	14,262	<0.001
mad7	Faktör1	0,836	1,177	0,088	13,335	<0.001
mad8	Faktör1	0,833	1,108	0,084	13,262	<0.001
mad9	Faktör1	0,802	1,01	0,08	12,682	<0.001
mad10	Faktör1	0,865	1,264	0,091	13,893	<0.001
mad11	Faktör1	0,91	1,446	0,098	14,789	<0.001
mad12	Faktör1	0,848	1,157	0,085	13,557	<0.001
mad13	Faktör1	0,883	1,254	0,088	14,235	<0.001
mad14	Faktör1	0,899	1,296	0,089	14,571	<0.001
mad15	Faktör1	0,916	1,358	0,091	14,912	<0.001
mad16	Faktör1	0,94	1,383	0,09	15,398	<0.001
mad17	Faktör1	0,877	1,224	0,087	14,12	<0.001
mad18	Faktör1	0,876	1,203	0,085	14,112	<0.001
mad19	Faktör1	0,818	1,16	0,089	12,987	<0.001
mad20	Faktör1	0,768	1,062	0,088	12,05	<0.001
mad21	Faktör1	0,729	1,05	0,093	11,35	<0.001
mad22	Faktör1	0,766	1,112	0,093	12,015	<0.001
mad23	Faktör1	0,691	0,962	0,09	10,683	<0.001

Yapılan doğrulayıcı faktör analizine göre ölçeğin bütün maddelerine ilişkin yol katsayılarının istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür. Standartlaştırılmış yol katsayılarına bakıldığında birinci faktör üzerinde 15. maddenin ($\beta_0=0,916$) en fazla etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. SPSS AMOS 23 paket programı kullanılarak yapılan path diyagramı Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2.Path Diyagramı

Şekil 2’de ölçek maddelerine ait yük değerleri görülmektedir. Bu yük değerleri .66 ile .93 aralığında değişmektedir.

Doğrulayıcı faktör analizinde, uyum indekslerinden hangisinin veya hangilerinin kabul edilmesinde alanyazında birçok görüş bulunmaktadır(Kline, 2023; Koyuncu ve Kılıç, 2019; Yemez, 2016; İlhan ve Çetin, 2014; Schumacker 2006) Alanayazın doğrultusunda bu çalışmada ki-kare uyum indeksi (χ^2/sd), karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), normlaştırılmamış uyum indeksi (TLI), fazlalık uyum indeksi (IFI), tahmin hatalarının ortalamasının karekökü (RMSEA), standartlaştırılmış hata kareleri ortalamasının karekökü (SRMR) gibi uyum indeksleri incelenmiştir. SÖEDEMA ölçeğine ait DFA sonucunda elde edilen uyum değerleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8
Ölçeğe İlişkin DFA Uyum İndisleri

Uyum Ölçütleri	SÖEDEMAÖ	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
CMİN/DF (χ^2/sd)	2.643	≤ 3	4-5
NNFI (TLI)	.928	$\geq 0,95$	(0,94-0,90)
IFI	.935	$\geq 0,90$	(0,89-0,85)
CFI	.935	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$
RMSEA	.087	$\leq 0,05$	(0,06-0,09)
SRMR	.059	$\leq 0,05$	(0,06-0,08)

Kaynaklar: Kline, 2023; Tabachnick ve Fidell, 201; İlhan ve Çetin, 2014; Hu ve Bentler, 1999; Joreskog and Sorbom, 1993.

Tablo 8’de SÖEDEMA ölçeğinin standardize edilmiş çözümleme değerlerinin diyagram gösterimi yer almaktadır. Yapılan analizler neticesinde elde edilen χ^2/df değeri 2.643 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değer DFA’nın istatistiksel açıdan manidar olduğunu göstermektedir. Ayrıca tabloda yer almayan ve örneklem büyüklüğünü dikkate alan IFI değerinin .90 ve üzerinde olması iyi bir uyumu göstermektedir (Şimşek, 2007). Bu çalışmada da IFI değeri .935 bulunmuştur ve bu da iyi bir uyuma işaret etmektedir. Yine bu modele ilişkin uyum iyiliği indeksine göre, CMİN/DF (χ^2/sd) ve IFI değerleri iyi uyum düzeyinde iken; NNFI(TLI), CFI değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde RMSEA değerinin ise orta derecede uygun(Schermelleh-Engel vd., 2003:37) olduğunu göstermektedir. Bu durum açıklayıcı faktör analizi neticesinde tek faktörlü SÖEDEMA ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi ile de doğrulandığına işaret etmektedir.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda SÖEDEMA ölçeğinin güvenilirlik analizi tekrarlanmıştır. SÖEDEMA ölçeğinin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısının .980 olduğu görülmüştür. Bu iç tutarlılık değeri 0.70’den büyük olduğundan dolayı SÖEDEMA ölçeğinin güvenilir olduğu ifade edilebilir(Büyüköztürk, 2016). Yapılan AFA ve DFA sonucunda SÖEDEMA ölçeğinin tek faktörlü ve 23 maddelik son hali üç uzmana gönderilmiştir. Uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda SÖEDEMA ölçeği son şeklini almıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sınıf öğretmenlerinin EDE Modeli’ne ilişkin geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek amacıyla yapılan bu çalışmada ilk olarak ilgili literatür detaylı incelenerek 50 maddelik taslak form hazırlanmıştır. Ölçeğin geçerliğini sağlamak için uzman görüşü, açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA); güvenilirliğini sağlamak için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları ve alt-üst çeyrekler t-testinden yararlanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda KMO değeri .943 ve Bartlett testi sonucu anlamlı ($p=.000$) olarak bulunmuş ve veri setinin AFA’ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Ölçekteki tek faktörün açıkladığı toplam varyans %53.160; güvenilirlik analizi için yapılan Cronbach Alfa katsayısı .980 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, maddeler arasında yüksek iç tutarlılık olmakla birlikte olası madde fazlalığına da işaret ediyor olabilir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri modelin uyumlu olduğunu ortaya koymuştur ($\chi^2/sd=2.643$, CFI=.935, TLI=.928, IFI=.935, RMSEA=.087, SRMR=.059). Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları neticesinde Sınıf öğretmenlerinin EDE Modeli’ne ilişkin algı ölçeğinin tek faktör ve 23 maddeden oluştuğu belirlenmiştir.

Değerler eğitimi genç yeni kuşakların yetiştirilmesinde ihmal edilmemesi gereken önemli bir eğitimidir. Bu noktada başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere, üniversiteler, okul yöneticileri, öğretmenler ve diğer eğitim paydaşları değerler eğitimi ile ilgili sürekli eylem odaklı projeler geliştirmeli, değerler eğitimini olumsuz etkileyecek durumlara karşı farkındalık sahibi olması önem arz etmektedir. Bunun için değer algıları, tutumları, öz-yeterlikleri gibi konular ile ilgili yeni ölçekler geliştirilmeli; geliştirilen ölçekler farklı analiz yöntemleriyle, farklı örneklemelere uygulanarak değerler eğitiminin yaygınlaştırılması ve verimliliğin artırılmaya çalışılması önemli bir husus olarak değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Acat, M. B., & Aslan M. (2011). Karakter eğitimi yetkinliği ölçeği (OKEYÖ). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(21), 7-27.
- Aktan, C. C. (2009). Ahlak ve ahlak felsefesine giriş. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 38-59.
- Ayaz, M. Y. (2022). Öğretmenlerin Eğitim Felsefesi İnançları İle Değerler Eğitimi Tutumları Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı.
- Aydoğan, R. (2018). Öz Düzenleyici Öğrenmeye Yönelik Değerler Eğitimi Programının Öğrencilerin Akademik Başarı, Demokratik Tutum Ve Yaşam Boyu Öğrenme Kazanım Algıları Üzerine Etkisi. (Doktora Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çetin, F. (2018). Değer Eğitimine Yönelik Tutum Ölçeği (DETÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*-2018.
- Çetinbaş, E. (2015). Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Yeterliliklerinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları Ve Öğretim, Yüksek Lisans Programı
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2021). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çolakoğlu, Ö. M., & Büyükekşi, C. (2014). Açıklayıcı Faktör Analiz Sürecini Etkileyen Unsurların Değerlendirilmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 56-64.
- Dursun, İ., & Alnıaçık, Ü. (2019). Likert ölçeklerinde etiketleme kararları: kullanılan etiketler ölçüm sonuçlarına etkiler mi? *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(33), 148-196. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.549447>.
- Deniz, S. (2024). *İlkokul Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerilerini destekleme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri*. (Doktora Tezi). T.C İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı.
- Ekiz Alpaslan, S. (2019). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Değerler Eğitimi İle İlgili Metaforlar*. (Yüksek Lisans Tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Temel Eğitim Ana Bilim Dalı.

- Erkuş, A. (2006). *Sınıf öğretmenleri için ölçme ve değerlendirme, kavramlar ve uygulamalar*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Ersoy, E. (2006). *Değer farklılaşmalarının sosyolojik boyutu, Malatya örneği*. (Doktora Tezi). İnönü üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sosyoloji Anabilim Dalı. Malatya.
- Eşmekaya, E. (2019). Faktör analizi. YBS Ansiklopedisi, 7(1), 24-35. https://ybsansiklopedi.com/wp-content/uploads/2021/02/eda_faktoranalizi-1.pdf.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. McGraw-Hill.
- Gülleroğlu H. D., & Çokluk Bökeoğlu, Ö. (2023). *Kuramdan uygulamaya tutum ölçeği geliştirme kılavuzu*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Hair, J. F. J., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis*, Seventh Edition Prentice Hall.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria versus New Alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55. <http://dx.doi.org/10.1080/10705519909540118>
- İlhan, M., & Çetin, B. (2014). LISREL ve AMOS programları kullanılarak gerçekleştirilen yapısal eşitlik modeli (YEM) analizlerine ilişkin sonuçların karşılaştırılması. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 5(2), 26-42. <https://doi.org/10.21031/epod.31126>
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1993). LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language. Scientific Software International; Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Karakoç F.Y., & Dönmez L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitim Dünyası*, 13(40):39-58.
- Kalaycı, Ş. (2006). *Faktör analizi. SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Asıl Yayın Dağıtım.
- Karaman, M. (2023). Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizi: kavramsal bir çalışma. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1), 47-63. <https://doi.org/10.29131/uiibd.1279602>.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi. kavramlar, ilkeler, teknikler* Ankara: Nobel Yayınları.
- Kılıç, Z. (2015). *Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamaları*. (Doktora Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kirschenbaum, H. (1995). *Enhance values and morality in schools and youth settings*, Allyn&Bacon Company, Massachusetts
- Kline, R. B. (2023). *Ebooks corporation: Principles and practice of structural equation modeling. Methodology in the social sciences*. 3rd edition. New York: Guilford Press.
- Koçdar, S. (2015). Çevrimiçi ortamlarda öğrenenlerin öz-yönetim becerilerinin geliştirilmesinde kullanılan stratejiler ve araçlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 39-55.
- Koyuncu, İ., & Kılıç, A.F. (2019), “Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanımı: Bir Doküman İncelemesi”, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 44(198), 361-388

- Lance, C. E., Butts, M. M., & Michels, L. C. (2006). The sources of four commonly reported cut off criteria. *Organizational Research Methods*, 9(2), 202-220.
- Manici Öztürk, F. (2024). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitime Ve Çocuk Haklarına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). T.C. Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, Çankırı.
- MEB. (2024). *Değerler çerçevesi, Erdem-Değer-Eylem Modeli*. <https://tymm.meb.gov.tr/beceriler/erdem-deger-eylem-cercevesi>
- Özen, Y. (2018). Değerler psikolojisi bağlamında optimal terapi. *The Journal of Social Science*, 2(4), 183-194. <https://doi.org/10.30520/tjsosci.457776>
- Pallant, J.(2001). *SPSS kullanma kılavuzu : SPSS ile adım adım veri analizi*. Anı Yayıncılık.
- Saraçlı, S. (2022). *Bilimsel araştırmalarda temel istatistik kavram ve uygulamaları*. Detay Yayıncılık.
- Schumacker R. E. (2006), “Conducting specification searches with amos”, *Structural Equation Modeling*, 13 (1),118-129.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (Çev. Edt. M. Baloğlu). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tuncer, M. (2020). Nicel araştırma desenleri. B. Oral ve A. Çoban (Ed.), kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri (s. 205-227). Ankara: Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. (2010). Değer eğitimi: davranışçı ve yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan tarih programlarında değer aktarımı. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), (32-51).
- Uzunkol, E. (2014). *Hayat bilgisi öğretiminde uygulanan değerlerin eğitimin moleküler özsaygı düzeyinde, sosyal problem çözme ve empati düzeyinde etkisi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi /Eğitim Bilimleri Enstitüsü/İlköğretim Ana Bilim Dalı / Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Yaşaroğlu, C. (2023). Öğretmen adaylarının değerler eğitimi ile öğretmenlik mesleği tutumları arasındaki ilişki. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 5(9), 587-602.
- Yaşaroğlu, C. (2024). *Kuram ve eğitimde uygulama boyutlarıyla karakter ve değer*. Vizitek Yayıncılık.
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 74-85.
- Yemez, İ. (2016). Doğrulayıcı faktör analizi ile sosyal medya reklamlarına yönelik tutum ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi: cumhuriyet üniversitesi iibf’de bir uygulama. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 17(2), 97-118.
- Zikmund, W.G., & Babin, B.J. (2010). *Essentials of marketing research*. South-Western, Cengage Learning

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction: Values have permeated almost every segment of society from the past to the present day; almost all of our positive or negative feelings, thoughts and actions are based on values in some way. With this significant influence and comprehensiveness, values have attracted the attention of scientists from many different disciplines. Psychologists have examined values as beliefs that guide a person's behaviour (Özen 2018). Philosophy addresses the debate that values are subjective and that the objects and subjects we consider valuable can vary from person to person and from society to society (Aktan, 2009). Sociology, on the other hand, states that values are key elements in the formation of the social and cultural structure and accepts that

values are passed on to subsequent generations by social institutions. Furthermore, sociologists attempt to explain social development, change, and dissolution through values (Ersoy, 2006).

Kirschenbaum (1994) defines values education as the effort to teach, transmit and develop values. The nature of values education, which helps individuals lead a happy life, involves helping others. In other words, it has two objectives: to ensure that individuals are satisfied with their lives and to contribute to the well-being of the society in which they live. Values education takes place wherever people live. For this reason, everyone around an individual is a good, bad or ambiguous model. Within the classroom, pupils have a negative or positive influence on other pupils in terms of values education. The classroom, school playground, bus, sports hall and playing field are all part of values education. School books, the curriculum, and teaching methods shape values education (Ulusoy, 2010; Uzunkol, 2014).

Upon reviewing the literature, numerous scales related to value attitudes, value self-efficacy, and value perceptions have been adapted into Turkish or newly developed. However, with the implementation of the Virtue-Value-Action Model within the scope of the Turkey Century Education Model starting in the 2024-2025 academic year, there is a need to develop an up-to-date scale in this field. In this context, the aim of the study can be stated as developing a valid and reliable scale to determine the perception levels of classroom teachers regarding the EDE Model.

Method: This research is a scale development study aimed at determining primary school teachers' perception levels regarding the Virtue-Value-Action Model. The research was designed using the survey design, one of the quantitative research methods. Survey research aims to describe past or ongoing situations and events as they are, without making any changes during the research process. It seeks to determine the knowledge, perceptions, attitudes, and abilities of the participants included in the research regarding the research topic (Büyükoztürk et al., 2016; Fraenkel et al., 2012; Karasar, 2016; Tuncer, 2020).

Findings: The χ^2/df value obtained as a result of the analyses was found to be 2.643. This value indicates that the DFA is statistically significant. Furthermore, an IFI value of .90 or above, which is not shown in the table and takes sample size into account, indicates a good fit (Şimşek, 2007). In this study, the IFI value was found to be .935, which also indicates a good fit. Again, according to the goodness-of-fit index for this model, while the CMIN/DF (χ^2/df) and IFI values are at a good level of fit, the NNFI (TLI) and CFI values are within acceptable limits, and the RMSEA value is moderately acceptable (Schermelleh-Engel et al., 2003:37). This indicates that the single-factor SÖEDEMA scale, as a result of exploratory factor analysis, has also been validated by confirmatory factor analysis.

Discussion and Results: In this study, conducted with the aim of developing a valid and reliable scale for primary school teachers regarding the EDE Model, the relevant literature was first examined in detail, and a 50-item draft form was prepared. To ensure the validity of the scale, expert opinion, exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA) were used; to ensure its reliability, Cronbach's Alpha reliability coefficients and upper-lower quartile t-tests were utilised. The analyses revealed a KMO value of .943 and a significant Bartlett test result ($p=.000$), concluding that the data set was suitable for EFA. The total variance explained by the single factor in the scale was 53.160%, and the Cronbach's Alpha coefficient calculated for the reliability analysis was .980. The fit indices obtained as a result of confirmatory factor analysis revealed that the model was fit ($\chi^2/df=2.643$, CFI=.935, TLI=.928, IFI=.935, RMSEA=.087, SRMR=.059). As a result of validity and reliability studies, it was determined that the perception scale of classroom teachers regarding the EDE Model consists of a single factor and 23 items.

Values education is an important form of education that should not be neglected in the upbringing of young generations. At this point, it is important that the Ministry of National Education, universities, school administrators, teachers, and other education stakeholders develop continuous action-oriented projects related to values education and are aware of situations that may negatively affect values education. To this end, new scales should be developed on topics such as value perceptions, attitudes, and self-efficacy; it is considered important that the developed scales be applied to different samples using different analysis methods in order to disseminate values education and strive to increase its effectiveness.

Keywords: Values Education, EDE Model, Scale Development, Validity, Reliability.